

Ympäristöministeriö

Lausunto

Rakennukset ja rakentaminen yksikkö

lausuntopalvelut.om@om.fi

25.8.2022

Rakennusvalvonta

Paraisten kaupunki

johtava rakennustarkastaja Sanna Simonen

rakennusvalvonta@parainen.fi

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakentamislain mukaisten rakentamisen luonnollisten henkilöiden pätevyysien toteamisesta
Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/23227/2021

Lausuntopyynnön vastausaika päättyy 31.8.2022

Lausuntopyynnön taustatiedot:

Ympäristöministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi rakentamislain mukaisten rakentamisen luonnollisten henkilöiden pätevyysien toteamisesta.

Esitys on rakentamislain liitännäislaki. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki, jonka tarkoituksena on sisältää säännökset rakentamislain mukaisesta valtuutetusta toimielimestä ja todistuksen myöntämisestä. Rakentamislaisissa säädetään rakennushankkeen suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyysvaatimuksista.

Nykyisen käytännön mukaan sekä ehdotetun Rakentamislain mukaan rakennusvalvontaviranomainen tarkastaa henkilön pätevyyden hankkeeseen valtuutetun toimijan myöntämästä todistuksesta.

Lisäksi esityksessä säädettäisiin, että valtuutettu toimielin tai ympäristöministeriö myöntäisi ulkomaisten tutkintojen vastaavuustodistuksia rakentamisen toimialalla.

Tausta

Hallitusohjelmaan sisältyy maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) uudistus. Esityksen hanke käynnistyi 2.11.2021 asetetun asiantuntijaryhmän esiselvityksenä, jolla 28.2.2022 mennessä kartoitettiin rakentamisen pätevyysvaatimusten nykytilaa, mahdollisen muutoksen reunaehdoja ja arvioitiin mahdollisia vaihtoehtoja sääntelyn kehittämiseksi.

Nykyisin rakennushankkeiden suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevydet todetaan hankekohtaisesti rakennusvalvontaviranomaisille esitettävillä todistuksilla ja selvityksillä. Esityksen

myötä rakentamislaisissa määritetyt suunnittelijoiden ja työnjohtajien pätevyudet osoitetaan rakennusvalvontaviranomaisille valtuutetun toimielimen myöntämällä todistuksella.

Lakiehdotuksen on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti rakentamislain kanssa.

Tavoitteet

Esityksellä on tarkoitus siirtää rakentamisen asiantuntijoiden pätevyyteen liittyvät selvitykset rakennusvalvonnoista valtuutetun toimielimen tehtäväksi. Toimielin myöntäisi selvitysten pohjalta asiantuntijalle määrääjäksi todistuksen rakentamislaisissa määriteltyyn suunnittelu- tai työnjohtotehtävään. Esityksen keskeisenä tavoitteena on rakennusvalvontojen hallinnollisen työn keventäminen ja toiminnan tehostaminen. Samalla asiantuntijoiden pätevyyksien toteaminen eri tehtäviin ja pätevyystasoihin yhtenäistyy.

Lakiehdotuksessa säädettäisiin valtuutetun toimielimen edellytyksistä, toiminnasta sekä todistusten myöntämisestä, voimassaoloajasta ja tarvittavasta rekisteristä. Lisäksi esityksessä säädettäisiin, että valtuutettu toimielin tai ympäristöministeriö myöntäisi ulkomaisten tutkintojen vastaavuustodistuksia rakentamisen toimialalla.

Lausunto:

Lausunto on jaoteltu Lausuntopalvelun väliotsikoinnin mukaisesti.

Valtuutettua toimielintä koskevat huomiot.

Tällä hetkellä on käytössä vapaaehtoinen Fiseltä haettava todistusmahdollisuus asiantuntijoiden pätevyyden toteamiseksi. Tätä palvelua käyttävät harvat. Onkohan selvitetty, miksi asiantuntijat eivät koe Fisen pätevyyden hakemista mielekkäänä. Mielestäni tämä tutkimustyö puuttuu kokonaan lakivalmistelusta. Lakivalmistelusta puuttuu myöskin kokonaan maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten, asumisterveysasetuksen sekä kaupallisten vapaaehtoisten pätevyyksien vertaileminen ja sääntelyn tarpeellisuus.

Tavoitteena on rakentamisen laadun parantaminen. Varmasti suunnittelua ja asiantuntijoiden tekemiä virheitä on, mutta ne eivät korjaannu eri henkilön tekemällä todistustarkastelulla. Nyt ollaan vain tekemässä samaa kelpoisuuden tarkastelua asiaa eri instanssissa. Nykyiset rakennusvalvonnat kuitenkin (ainakin keskisuuret ja pienet) tuntevat asiantuntijoita jo taustaltaan aika hyvin, todistusten lisäksi, tämä työ tulisi nyt tekemään uudelleen toisen instanssin toimesta, kustannusvaikutusta ei ole arvioitu. Jos todistustarkastelu siirtyy ulkopuoliselle koko maan kattavalle organisaatiolle, se ei ehkä ole avain rakentamisen laadun parantamiseen.

Mikäli rakentamisen laadun parantamista halutaan parantaa asiantuntijoiden avulla, tulee koko järjestelmää miettiä kokonaisuudessaan. Aikaisemmin mainitut kolmen eri tahon myöntämät asiantuntijuudet menevät itse asiantuntijoilta sekä työn hankkijoilta sekaisin. Kukaan "tavallinen" tai edes asiantuntijakaan ei pysy perässä eri koulutusvaatimuksissa ja pätevyyksissä, kun otetaan huomioon myös kaupalliset, terveyden valvonnan mukaiset ja MRL:n mukaiset rakennusalan pätevyudet.

Laatujärjestelmän omaavat yritykset ovat kehittäneet omia eri asioiden pätevyysvaatimuksia eri asetusten ja sertifikaattien avulla. Esimerkiksi taloyhtiöt vaativat vesieristeiden tekijältä märkätila-asettaja pätevyyden. Kuka vain ja missä vain voi semmoisen kirjoittaa tuotekohtaisesti ja vesieristys työntarkastajalla tulee olla sama sertifikaatti ja näitä insinöörejä on jo hankalampi löytää. Kuntotutkimuspuolella on huutava pula koulutetuista asiantuntijoista, joihin kiinteistön omistajilla on luottamusta ja varaa. Tässä vain pieni otos rakentamisen alalta, mitkä hankaluudet ovat ihan silmin nähtäviä.

Eli ehdottomasti uudistusta tarvitaan, mutta pätevyyden arvioinnin siirto rakennusvalvonnalta toiselle taholle, ei ole uudistus, se on saman asian tekemistä eri henkilöiden toimesta. Eli kyseessä ei ole pätevyysjärjestelmän uudistus mitä alalla kaivataan.

Todistuksen myöntämistä, todistusta ja todistuksen saajaa koskevat huomiot

Olen ymmärtänyt, että pienten suunnittelu/asiantuntijatoimiston mielestä pätevyyden hakeminen Fiseltä heidän mielestään on kallista ja toisella kertaa maksaminen samasta todistuksesta on vielä kalliimpaa, koska ”oikeaa” tutkimistyötä ei enää tehdä, vaan todetaan, että edelleen henkilö toimii ammatissa. Toisin sanoen, toista Fisen kaltaista toimijaa ei ole tarpeen perustaa

Ympäristöministeriötä koskevat huomiot

Toivomus, että lakivalmisteluun ja asiantuntijoiksi valittaisiin laajasti asiantuntijoita suomen eri alueilta, meillä on iso maa ja eri osissa maata on erilaisia tarpeita ja vaaditaan erilaista osaamista.

Rekisteriä tai rekisterinpitoa koskevat huomiot

Yhteisestä rekisteristä ei ole tässä laissa kysymys, vaan uudesta markkinointipalvelusta. tämä todettiin myös lain valmistelutekstissä.

Ulkomaisten tutkintojen vastaavuutta koskevat huomiot

Opetusministeriön laatimat tutkimukset ja todistusvastaavuudet ovat toimineet hyvin: ulkomaisia todistuksia oli vuosittain häviävän pieni määrä.

Siirtymäaika koskevat huomiot

Laki pitää valmistella uudestaan kokonaisuus huomioon ottaen. Siirtymäaika tulee olla riittävä, kun laki on valmisteltu pätevyyksien arviointeja uudistamiseksi.

Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta

Kohdassa 3 halutaan vähentää rakennusvalvontojen hallinnollista taakkaa. Tämä taakka halutaan siirtää korkeintaan muutamalle yritykselle. Miten valvotaan hintojen kilpailukykyisyyttä, kuka voi valita ja minkä yrityksen? Tämä arvio puuttuu kokonaan. Oikeastaan on kysymys hinnoittelun ja

resurssin tasapainosta. Jos rakennusvalvonnoille on mahdollisuus kattaa kustannus pätevyyden toteamisesta, on tämä resurssi kuntien käytössä.

Olisiko rakennusvalvontojen eli kuntien mahdollista järjestää yhteinen yhdistys demokraattisesti, jossa pätevyksiä arvioidaan. Vai olisiko tämä pätevyyksien arvioinnin kuuluttava ammattikorkeakouluille ja yliopistoille, jotka myös järjestävät koulutuksen näihin ammatteihin, tämäkin kuulostaisi tasapuolisemmalta vaihtoehdolta ja mahdollisuus koulutuksien ja pätevyyksien yhdenmukaistamiseen voisi kehittyä.

Kohdassa 4.2.1,1 kerrotaan vaikutuksista suunnittelijoihin ja työnjohtajiin, näitä on esityksen mukaan 15000 - 20000. Kuitenkin on tarkemmin tutkittu vain arkkitehtien osuutta asiaan. Muun koulutuksen omaavia asiantuntijoita on rakennusalalla huomattavasti enemmän, tätä tilastoa ei ole esitetty.

Kohdassa 4.2.2 Vaikutukset yrityksiin kerrotaan, että uusi markkinointipalvelu varmasti syntyy. Mietittäväksi jää, miten tämän markkinointipalvelun syntyminen edesauttaa rakentamisen laadun parantamista.

Kohdassa 5.1.3 kerrotaan, että suuret julkiset rakennukset ovat suunnittelun tai toteutuksen aikana toteutettu virheellisesti ja siksi ulkopuolinen asiantuntija tarkastus tarvitaan. Nyt on jo käytössä ulkopuolinen pätevyysmahdollisuus voimassa olevassa maankäyttö- ja rakennuslaissa: Fise ja sen käyttäminen on ollut jo mahdollista.

Säätelyä pitäisi miettiä sen kannalta, että erittäin vaativien kohteiden asiantuntijat, myös toteutuksen, tarkistetaan ulkopuolisen tarkastuksen avulla. Tämän muutoksen voisi olla pienellä lakimuutoksella mahdollista ulkopuolisen tarkastuksen pykälään nykyiseen lakiin.

Kohdassa Virkavastuu kerrotaan, että pätevyyden arvioimista tehtäisiin virkavastuulla. Tämä kertoo, että ajatus kaupallistamisesta on lähtökohdiltaan jo erikoinen. Aikaisemmin ehdottamat vaihtoehdot tulisi tutkia esimerkiksi koulutusyhteisöjen ja opetusministeriön kanssa yhteistyössä.